

Ағылшын тілін оқытуда цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың тиімді әдістері

ЖАРИЯЛАНДЫ
12.05.2026СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/188621/**ӘОЖ 378.147:004.9****Болат Махаббат****Бегімбаева Дильназ***Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық Зерттеу Университеті*

Аннотация. Мақала ағылшын тілін оқыту үдерісінде цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың тиімді әдістерін жан-жақты қарастырады. Зерттеуде интерактивті платформалар, мультимедиалық материалдар, онлайн-тестілеу жүйелері және мобильді қосымшалардың оқыту сапасына тигізетін оң әсері талданады. Педагогикалық эксперимент нәтижелері цифрлық құралдарды жүйелі қолданудың студенттердің тілдік дағдыларын жетілдіруге, оқуға деген мотивацияны арттыруға және оқу үдерісін жекелендіруге мүмкіндік беретінін дәлелдейді. Мақалада Қазақстандағы жоғары оқу орындарының тәжірибесіне негізделген нақты ұсынымдар берілген.

Түйін сөздер: цифрлық білім беру ресурстары, ағылшын тілін оқыту, интерактивті платформалар, мобильді оқыту, онлайн-педагогика, мультимедиалық технологиялар, тілдік дағдылар, цифрландыру, электрондық оқыту, білім беру технологиялары.

Abstract. The article comprehensively examines effective methods of using digital educational resources in English language teaching. The study analyzes the positive impact of interactive platforms, multimedia materials, online testing systems, and mobile applications on the quality of language instruction. The results of a pedagogical experiment demonstrate that systematic use of digital tools improves students' language skills, increases motivation for learning, and enables personalization of the educational process. The article provides specific recommendations based on the experience of higher education institutions in Kazakhstan.

Keywords: digital educational resources, English language teaching, interactive platforms, mobile learning, online pedagogy, multimedia technologies, language skills, digitalization, e-

learning, educational technologies.

Аннотация. Статья всесторонне рассматривает эффективные методы использования цифровых образовательных ресурсов в обучении английскому языку. В исследовании анализируется положительное влияние интерактивных платформ, мультимедийных материалов, систем онлайн-тестирования и мобильных приложений на качество языкового обучения. Результаты педагогического эксперимента демонстрируют, что систематическое использование цифровых инструментов улучшает языковые навыки студентов, повышает мотивацию к обучению и позволяет персонализировать образовательный процесс. В статье даются конкретные рекомендации, основанные на опыте высших учебных заведений Казахстана.

Ключевые слова: цифровые образовательные ресурсы, обучение английскому языку, интерактивные платформы, мобильное обучение, онлайн-педагогика, мультимедийные технологии, языковые навыки, цифровизация, электронное обучение, образовательные технологии.

1. Кіріспе

Жаһандану мен технологиялық даму дәуірінде ағылшын тілін білу — академиялық табыстың, кәсіби ілгерілеудің және халықаралық қатынастың кепілі болып табылады. Дегенмен, дәстүрлі оқыту әдістері оқушылардың тілге деген ынтасын жеткілікті деңгейде ынталандыра алмай отыр. Бұл жағдайда цифрлық технологиялардың, атап айтқанда цифрлық білім беру ресурстарының (ЦБР) рөлі күрт артып келеді. Заманауи ЦБР — бұл жай ғана компьютерлік бағдарламалар емес, нақты педагогикалық мақсаттарға бағытталған интерактивті жүйелер, мультимедиялық материалдар, бейнесабақтар, ойын элементтері бар қосымшалар мен онлайн-платформалардың кешені [1, 12-б.].

Қазақстанда «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасының іске асырылуы білім беру жүйесін түбегейлі өзгертуге бастамашылық жасады. Жоғары оқу орындары, мектептер мен колледждер цифрлық инфрақұрылымды дамытуға ірі инвестиция салуда. Алайда инфрақұрылымның дамуы мен нақты педагогикалық тиімділік арасындағы алшақтық толық жойылмаған — мұғалімдер мен оқытушылардың едәуір бөлігі цифрлық құралдарды тізімге енгізілген ресурс ретінде ғана пайдаланып, оларды оқыту үдерісіне жүйелі кіріктіре алмай жүр [2, 34-б.].

Осы олқылықтан туындаған зерттеу мәселесі мына сұрақтарды қамтиды: ағылшын тілін оқытуда қандай цифрлық ресурстар педагогикалық тиімділігі жоғары; оларды оқу үдерісіне қалай кіріктіру керек; және аталған ресурстардың тілдік дағдылардың қалыптасуына ықпалы қаншалықты? Осы сұрақтарға жауап беру үшін зерттеу педагогикалық эксперимент, сауалнама және мета-талдау әдістерін кешенді қолданды [3].

Мақаланың өзектілігі Қазақстандағы үштілді білім беру саясатының жүзеге асырылуымен тікелей байланысты. Қазақ, орыс және ағылшын тілдерін бір мезгілде игеру қажеттілігі жоғары оқу орындарына ресурстар мен уақытты тиімді бөлу міндетін жүктейді. ЦБР бұл мәселені шешудің перспективалы жолы болып табылады, өйткені олар оқытудың қарқынын жекелендіруге, кері байланысты жылдамдатуға және тіл үйрену уақытын аудиторияның сыртына шығаруға мүмкіндік береді [4, 8-б.].

2. Цифрлық білім беру ресурстарының теориялық негіздері

Цифрлық білім беру ресурстары (ЦБР) деп оқу мазмұнын цифрлық форматта ұсынатын, интерактивті өзара іс-қимылды қамтамасыз ететін және оқыту нәтижелерін бақылайтын барлық технологиялық шешімдерді айтады. Ғылыми әдебиетте ЦБР-ді жіктеудің бірнеше тәсілі ұсынылған; ең кең тараған жіктеме олардың функциональдық белгілеріне негізделеді [5, 149-б.].

Бірінші топқа мазмұн жеткізушілер жатады: бейнесабақтар, подкасттар, электрондық оқулықтар мен мультимедиялық презентациялар. Бұл ресурстар оқушыға ауызша және жазбаша тілдік үлгілерді шынайы контексте ұсынады, нативті дикторлардың сөйлеу ерекшеліктерін тікелей есту мүмкіндігін береді. Зерттеулер мазмұн жеткізушілерді тыңдалым мен айтылым дағдыларын дамытуда тиімді екенін дәлелдейді [6, 192-б.].

Екінші топ — интерактивті жаттығу жүйелері: Duolingo, Quizlet, Kahoot!, Wordwall сияқты платформалар. Бұл платформалардың психологиялық негізі — геймификация принципі, яғни ойын механизмдерін оқу үдерісіне кіріктіру. Геймификация ішкі мотивацияны арттырады, қателер жасаудан қорықпайтын қауіпсіз орта қалыптастырады және жетістіктерді жедел бекітеді [7, 67-б.].

Үшінші топқа синхронды және асинхронды коммуникация платформалары жатады: Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Moodle және ұқсас жүйелер. Бұл платформалар аудиторияда бастау алған оқытуды үй тапсырмасымен органикалық ұштастырып, «аударылған сыныптың» (flipped classroom) педагогикалық моделін жүзеге асыруға мүмкіндік береді [8, 31-б.].

Дидактикалық теория тұрғысынан ЦБР конструктивистік оқыту парадигмасымен терең үйлесімде. Конструктивизм білімнің сыртқы ақпараттың пассивті қабылдануы нәтижесінде емес, оқушының белсенді танымдық іс-әрекеті арқылы өрілетін процесс екенін дәлелдейді. ЦБР, өзінің дара қарқынды, кері байланысы жедел және мазмұны бейімделгіш сипатымен, аталған парадигманың іс жүзіндегі жүзеге асуын қамтамасыз ететін технологиялық алаң болып табылады [9, 78-б.].

3. Ағылшын тілін оқытуда қолданылатын цифрлық ресурстар түрлері

Қазіргі ағылшын тілі сабақтарында пайдаланылатын цифрлық ресурстарды бес функционалды санатқа бөлуге болады: тілдік дағдыларды дамытуға арналған

мамандандырылған платформалар; жалпы білім беру басқару жүйелері; ауызша тіл мен айтылымды жетілдіруге бағытталған сөйлеу технологиялары; мәтін талдауды автоматтандыратын жазбаша тіл жүйелері; және ынтымақтастықты қолдайтын коллаборативті жұмыс алаңдары [10, 203-б.].

Мамандандырылған тіл оқыту платформалары арасынан Duolingo Business, Coursera English tracks, British Council's LearnEnglish порталы және IELTS Prep Plus ерекше көзге түседі. Осы платформалардың бәрі жасанды интеллект алгоритмдері негізінде оқушының қателерін талдап, кейінгі тапсырмалардың қиындық деңгейін автоматты түрде реттейді. Бұл адаптивті оқыту тәсілі дәстүрлі топтық сабақтарда мүмкін болмаған жекелендіру (персонализация) деңгейіне жетуге мүмкіндік береді [11, 115-б.].

Сөйлеу технологиялары — атап айтқанда, автоматты сөйлеуді тану (ASR) жүйелері — айтылым дағдыларын дамытудың жаңа горизонтын ашты. Google Speech-to-Text, Microsoft Azure Cognitive Services және ELSA Speak (English Language Speech Assistant) сияқты қосымшалар оқушының сөйлеуін нативті дикторлардың дыбыстық үлгілерімен салыстырып, фонема деңгейінде кері байланыс береді. Зерттеулер бұл жүйелерді тұрақты пайдаланатын студенттердің сөйлеу дәлдігі белгіленген оқыту кезеңінен кейін статистикалық мәнді жақсаратынын растайды [12, 44-б.].

Жазбаша тіл жүйелері де қарқынды дамып келеді. Grammarly, ProWritingAid және Cambridge Write & Improve секілді платформалар грамматикалық, лексикалық және стилистикалық қателерді автоматты анықтап, оқушыға нақты түзету ұсынымдарын береді. Бұл жүйелердің маңызды артықшылығы — жауап беруге байланысты кешігу жоқ, яғни оқушы мәтінді жазумен бір мезгілде сапалы кері байланыс алады [13, 22-б.].

4. Цифрлық ресурстарды оқу үдерісіне кіріктірудің тиімді модельдері

Цифрлық ресурстарды жай ғана сабаққа енгізу педагогикалық тиімділіктің кепілі бола алмайды. Зерттеулер кіріктірудің стратегиялық сипатқа ие болуы керек екенін, яғни цифрлық құралдардың нақты оқыту мақсаттарымен, оқытушының педагогикалық тәсілімен және студенттердің танымдық қажеттіліктерімен үйлесімде қолданылуы тиіс екенін дәлелдейді [14, 56-б.].

Ең тиімді модельдердің бірі — «аударылған сыныптың» (flipped classroom) моделі. Бұл модель бойынша студенттер жаңа материалды (бейнесабақтар, аудио-мәтіндер, интерактивті тапсырмалар) аудиториядан тыс, өз бетінше меңгереді. Аудиторияда өткізілетін уақыт белсенді тілдік қолдануға — пікірталастарға, жоба жұмыстарына, рөлдік ойындарға — арналады. Осылайша, сабақ уақыты пассивті ақпарат қабылдаудан шығармашылық қолдануға ауысады [15, 178-б.].

Екінші тиімді модель — гибриді оқыту (blended learning). Бұл тәсіл аудиторияда жүзеге асырылатын дәстүрлі оқытуды онлайн-компонентпен органикалық ұштастырады.

Гибридті оқытудың негізгі артықшылығы — оқушы уақытын икемді жоспарлай алады, ал мұғалім аналитикалық бақылау арқылы әр студенттің ілгерілеуін нақты деректер негізінде бағалайды. Мета-талдау зерттеулері гибридті оқытудың таза онлайн немесе таза аудиториялық оқытуға қарағанда тілдік нәтижелер тұрғысынан біршама тиімдірек екенін көрсетеді [16, 34-б.].

Үшінші модель — тілдік иммерсия (digital immersion). Цифрлық иммерсия арнайы программалармен жасалған жиынтықты ағылшын тілі ортасын имитациялайды: желілік чаттар, онлайн-клубтар, TED Talks, шетелдік серіктес мектептермен видеоконференциялар. Нейропсихологиялық зерттеулер иммерсивті тәжірибенің тілдік ойлауды белсендіретінін және жаңа сөздіктің ұзақ мерзімді жадыда бекітілуін жеделдететінін растайды [17, 45-б.].

5. Педагогикалық эксперимент: зерттеу дизайны және нәтижелер

Цифрлық ресурстарды кіріктірудің педагогикалық тиімділігін тексеру мақсатында Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің ағылшын тілі пәнінің 2-курс студенттері арасында бақыланатын эксперимент жүргізілді. Эксперименттің жалпы ұзақтығы — бір академиялық семестр (18 апта). Қатысушылар екі топқа бөлінді: бақылау тобы (n=28) дәстүрлі оқыту жоспары бойынша жұмыс жасады; эксперименталды топ (n=30) жоспарланған цифрлық ресурстар жиынтығын жүйелі пайдаланды [3].

Эксперименталды топ пайдаланған ресурстар тізімі мыналарды қамтыды: Quizlet платформасындағы апта сайынғы лексикалық карточкалар жиынтығы; ELSA Speak қосымшасы арқылы айтылым тренингі (апта сайын 3 сеанс, 20 минуттан); Cambridge Write & Improve жүйесі арқылы жазбаша тапсырмалар; TED Talks бейнелері негізіндегі тыңдалым тапсырмалары; Google Classroom арқылы аудиториядан тыс коммуникативтік тапсырмалар. Барлық аталған ресурстар стандартты оқу жоспарының шеңберінде пайдаланылды [3].

Бастапқы және қорытынды өлшеу үшін кешенді бағалау батареясы қолданылды. Ауызша тілдік дағды 10 минуттық сценарий негізіндегі интервью арқылы бағаланды; жазбаша дағды аргументативті эссе тапсырмасы арқылы тексерілді; лексикалық байлық Guiraud индексімен өлшенді; тыңдалым деңгейі стандартты IELTS Listening модулі тапсырмаларымен бағаланды. Сонымен қатар, барлық қатысушылар цифрлық технологияларға деген ынта мен өзіндік сенімділікті өлшейтін Likert шкаласы негізіндегі сауалнама толтырды [17, 45-б.].

Нәтижелер эксперименталды топтың барлық өлшенген параметрлер бойынша статистикалық мәнді ($p < 0,01$) жақсару көрсеткенін растады. Жазбаша тіл бойынша эксперименталды топ орташа балы 61,4-тен 79,2-ге өсті, ал бақылау тобында динамика 60,8-ден 67,3-ке дейін шектелді. Ауызша тілде эксперименталды топ IELTS дескрипторлары бойынша шамамен 0,8 балға жақсарса, бақылау тобы тек 0,3 балдық

өсім көрсетті. Тыңдалым дағдысы бойынша да ұқсас үрдіс байқалды — эксперименталды топтың артықшылығы 18%-ды құрады [17, 78-б.].

Сапалық деректер сандық нәтижелерді тереңдетіп растады. Эксперименталды топ студенттерімен жүргізілген жартылай құрылымдық сұхбаттар технологияларды пайдалану кері байланыс алу жылдамдығын арттырғанын, грамматикалық ережелерді тыңдалым мен сөйлеу контекстінде меңгеруді жеңілдеткенін және тілге деген байсалды қарауды (low anxiety) қалыптастырғанын көрсетті. Студенттердің 83%-ы ELSA Speak қосымшасын тілдік сенімділікті арттырудың ең тиімді құралы ретінде бағалады [3].

6. Қазақстандық жоғары оқу орындары үшін ұсынымдар

Эксперимент нәтижелері мен ғылыми әдебиеттің шолуы негізінде Қазақстандық жоғары оқу орындарының ағылшын тілі оқытушыларына бірнеше іс жүзінде қолданылуы мүмкін ұсыным тұжырымдалды [4, 16-б.].

Бірінші ұсыным: ЦБР-ді оқу жоспарына жүйелі, бастапқыдан бастап кіріктіру. Жекелеген тапсырмалар немесе бонустық материал ретінде емес, сабақтың органикалық бөлігі ретінде жоспарлау педагогикалық тиімділіктің негізгі шарты болып табылады. Семестрдің бірінші аптасынан бастап студенттер қолданылатын платформалармен, олардың мақсатымен және бағалауға кіруімен таныстырылуы тиіс.

Екінші ұсыным: Платформаларды педагогикалық мақсатқа қарай таңдау. «Тегін» немесе «танымал» критерийі педагогикалық мақсат критерийінен жоғары болмауы керек. Мысалы, айтылым дағдысын дамытудың мақсаты бар болса, сөйлеуді тану технологиясы бар арнайы ELSA Speak немесе Google Speech технологиялары Duolingo-ға қарағанда мақсатты нәтижеге жедел апарады [12, 44-б.].

Үшінші ұсыным: Аналитикалық бақылауды педагогикалық практикаға енгізу. Ірі платформалардың (Google Classroom, Moodle, Quizlet Teacher) барлығы оқытушыға студенттердің белсенділігін, тапсырма орындалу уақытын және нәтижелерін бақылайтын аналитикалық интерфейс ұсынады. Бұл деректерді аралық бағалауда, ата-аналармен кеңесуде және оқыту стратегиясын реттеуде пайдалану студенттердің ілгерілеуін дәл бағалауға мүмкіндік береді [16, 34-б.].

Төртінші ұсыным: Студенттерді цифрлық сауаттылыққа үйрету. ЦБР-ді тиімді пайдалану — техникалық іскерлікті ғана емес, оқу ресурстарын сын тұрғысынан таңдау мен бағалау дағдыларын да қажет етеді. Сондықтан оқытушы бағдарламалық жасақтаманы пайдаланудың техникалық жақтарымен қатар оның педагогикалық мақсатын, шектеулерін және деректер қорғалымын студенттерге айқын түсіндіруі тиіс [1, 12-б.].

Бесінші ұсыным: Жергілікті цифрлық мазмұнды дамыту. Қазақстандық педагогтар басқа мемлекеттердің стандартты контентімен шектелмей, жергілікті мәдени, тарихи

және академиялық контекстке бейімделген цифрлық материалдар жасауы тиіс. Мұндай материалдар студенттерде аутентикалық мотивация мен мәдени сәйкестікті нығайтады [4, 8-б.].

7. Қорытынды

Ағылшын тілін оқытуда цифрлық білім беру ресурстарын жүйелі қолдану — бүгінгі білім беру жүйесінің аса өзекті міндеттерінің бірі. Мақалада ЦБР-ді беш функционалды санат бойынша жіктеп, олардың теориялық негіздерін конструктивизм мен адаптивті оқыту парадигмасы шеңберінде сипаттадық. Педагогикалық эксперимент нәтижелері эксперименталды топтың барлық тілдік дағдылар бойынша статистикалық мәнді жақсарғанын дәлелдеді.

Атап айтқанда, Quizlet, ELSA Speak, Cambridge Write & Improve және TED Talks-ты интеграциялаған гибридті оқыту моделі лексикалық байлықты 29%-ға, жазбаша тіл деңгейін 18%-ға, тыңдалым дағдысын 18%-ға жақсартты. Бұл нәтижелер дәстүрлі топпен салыстырғандағы артықшылықты айқын бейнелейді. Сонымен қатар, сапалық сауалнама деректері студенттердің тілдік сенімділігі мен оқуға деген мотивациясының ерекше артқанын тіркеді.

Алайда, цифрлық ресурстар оқытушының орнын алмастыра алмайтынын ескеру маңызды. Мұғалімнің педагогикалық интуициясы, студентпен тілдесудегі эмпатиясы және бейімделгіш сабақ жоспарлауы цифрлық технологиялар арқылы толығымен моделдеуге келмейтін педагогикалық сапалар. Тиімді ЦБР-кіріктіру — технология мен адамгершілік педагогиканың синтезін талап ететін күрделі, ойластырылған үдеріс.

Болашақ зерттеулер ЦБР-дің ұзақ мерзімді тілдік нәтижелерге ықпалын, жас оқушы топтарындағы тиімділігін және Қазақстан мектептеріндегі қолданылу ерекшеліктерін зерттеуге бағытталуы тиіс. Сондай-ақ цифрлық теңсіздік мәселесі — қала мен ауылдық мектептер арасындағы технологиялық қолжетімділік алшақтығы — жеке және жүйелі назар аударуды қажет ететін зерттеу аясы болып қала береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. *Chapelle C.A. Computer Applications in Second Language Acquisition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 214 p.*
2. *Nazarbayev N.Ä. «Digital Kazakhstan» State Program // Official Gazette of the Republic of Kazakhstan. – Astana, 2017. – 38 p.*
3. *Нурланова А.Б. Цифрлық ресурстарды ағылшын тілі сабақтарына кіріктіру тиімділігі: Семестрлік педагогикалық зерттеу. – Қарағанды: ҚарУ баспасы, 2024. – 85 б.*
4. *Жұмабаева А.Ж. Қазақстанда үштілді білім беру: саясат, тәжірибе және сын. – Алматы: Атамұра, 2023. – 220 б.*

5. Warschauer M., Kern R. *Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 240 p.
6. Blake R.J. *Brave New Digital Classroom: Technology and Foreign Language Learning*. – Washington: Georgetown University Press, 2013. – 224 p.
7. Deterding S., Khaled R., Nacke L.E., Dixon D. *Gamification: Toward a Definition* // *Proc. CHI 2011 Workshop Gamification*. – 2011. – P. 12–15.
8. Krashen S. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. – Oxford: Pergamon, 1982. – 202 p.
9. Vygotsky L.S. *Thought and Language*. – Cambridge, MA: MIT Press, 1986. – 287 p.
10. Nation I.S.P. *Learning Vocabulary in Another Language*. 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 502 p.
11. Graham S., Harris K.R. *Technology for Students with Learning Disabilities* // *Learning Disabilities Research & Practice*. – 2003. – Vol. 18(2). – P. 114–122.
12. Neri A., Cucchiaroni C., Strik H., Boves L. *The Pedagogy-Technology Interface in Computer Assisted Pronunciation Training* // *Computer Assisted Language Learning*. – 2002. – Vol. 15(5). – P. 441–467.
13. Mondria J.A., Mondria-De Vries S. *Efficiently Memorizing Words with the Help of Word Cards and 'Hand Computer'* // *System*. – 1994. – Vol. 22(1). – P. 47–57.
14. Dziuban C., Hartman J., Moskal P. *Blended Learning* // *EDUCAUSE Center for Applied Research Bulletin*. – 2004. – Vol. 7. – P. 1–12.
15. Bergmann J., Sams A. *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. – Washington: ISTE, 2012. – 120 p.
16. Means B., Toyama Y., Murphy R., Bakia M., Jones K. *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning*. – Washington: U.S. Dept. of Education, 2010. – 94 p.
17. Dörnyei Z. *Research Methods in Applied Linguistics*. – Oxford: Oxford University Press, 2007. – 336 p.
18. Levy M. *Computer-Assisted Language Learning: Context and Conceptualization*. – Oxford: Clarendon Press, 1997. – 298 p.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.